

Stručni rad

ZNAČENJE STRATEGIJA UČENJA U ŠKOLI

**Marina Garić, mag. prof. pov. i mag. prof. ped.
I. osnovna škola Celje**

Sažetak

U 21. stoljeću, društvo u kojem živimo, ponosno možemo zvati društvom znanja. Nove spoznaje i otkrića šire se brže nego ikad prije, na sva područja i u svakom trenutku. Upravo zbog toga naglasak se stavlja na cjeloživotno obrazovanje i na sam proces učenja. Također, sve veći naglasak stavlja se i na strategije učenja, odnosno ne samo na njihovo upoznavanje, nego i na njihovu praktičnu primjenu. No, prije nego što počnemo koristiti strategije učenja, vrlo je važno usvojiti važnost smisla samog učenja, a to znači da ih je potrebno koristiti kako bi se ostvarili određeni ciljevi i polučili određeni uspješni rezultati. To je svakako glavni cilj moderne škole na svim obrazovnim razinama. Ako učenici nauče načine učenja u različitim situacijama, zasigurno će, u određenim vremenskim razdobljima, biti uspješniji, a te će im spoznaje samo pomoći u kasnijim životnim situacijama. Na taj način najintenzivnije se razvija proces cjeloživotnog učenja koje je u ovim vremenima neizbježno i od iznimne važnosti.

Ključne riječi: učenje, strategije učenja, vrste, učenik, učitelj

1. Uvod

U današnje vrijeme prednjači razvoj cjeloživotnog obrazovanja koje mora biti prirodno, spontano, opušteno i često uspješnije, u usporedbi s formalnim obrazovanjem koje se stječe u obrazovnim institucijama, te puno usmjerenije, specifičnije i manje opušteno, ako je u pitanju učenje i stjecanje znanja pomoću nastavnog materijala i slušanja pedagoških djelatnika koji su u nastavnom procesu znatno ograničeniji i usmjereniji, a svaki od njih ima svoj stil prijenosa znanja što se kasnije odražava na sveukupnom znanju učenika i praktičnoj upotrebi stečenog znanja. Prilikom usvajanja i stjecanja novih znanja učenici postižu različite uspjehe. Na njihov uspjeh utječu brojni čimbenici, a poznavanje i korištenje strategija učenja jedan je od ključnih čimbenika. Učenici koji znaju kako se učiti lakše mogu odabrati odgovarajuću strategiju, budući da u samom procesu odabira imaju veći stupanj samopouzdanja, vjeruju u sebe i žele postići određene ciljeve i ostvariti uspjehe. Različito uspješni učenici razlikuju se u korištenju strategija učenja. Na to kako će učenik učiti ne utječe samo samopouzdanje i prošlo iskustvo, već i okruženje u kojemu učenik živi te način na koji se pozitivno ili negativno ocjenjuje znanje, kao i ciljevi koje si je učenik postavio.

2. Važnost učenja

»Učenje je svaka promjena u ponašanju, informiranosti, znanju, razumijevanju, pogledima, spretnostima ili mogućnostima, koja je trajna i koju ne možemo pripisati fizičkom odrastanju ili razvoju naslijeđenih obrazaca ponašanja.«.[2] Učenje je dvosmjerna interakcija koja se odvija između pojedinca i okoliša. Obzirom na čimbenike uspješnog učenja, strategije učenja uvrštavamo među bliske ili neposredne razloge uspjeha pri učenju, budući da se radi o značajkama učenika. Ako čimbenike uspješnog učenja dijelimo na unutarnje i vanjske, strategije učenja su unutarnje i psihološke prirode jer proizlaze iz samog učenika. [3]

3. Strategije učenja

Strategiju učenja možemo definirati kao redosljed ili kombinacijom »prema cilju usmjerenih aktivnosti koje pojedinac koristi samoinicijativno i mijenja s obzirom na zahtjevnost situacije«. Dijelimo ih na spoznajne i materijalne. [2]

Učenik bi trebao usvojiti tri vrste strategija učenja: kognitivne strategije učenja, unutarnju motiviranost i emocionalno-motivacijske strategije te metakognitivne strategije. [1]U nastavku su navedene strategije učenja koje se odnose na obradu informacija i koje se najčešće koriste u školi.

3. 1. Strategije čitanja

Mnogi čitatelji griješe pristupajući čitanju na isti način, bez obzira na njegovu prirodu (nepoznat i zahtjevan tekst ili poznat i lagan tekst), a da pritom nisu svjesni da učinkovito čitanje počinje korištenjem različitih načina čitanja i različitim brzinama (aktivno, planirano, različito brzo čitanje i sl.) [3]

Prije nego što učenik započne sa samim čitanjem, važno je da je svjestan da je najučinkovitije i najuspješnije čitanje ono čitanje sa razumijevanjem; to znači da čitatelj, nakon čitanja razumije pročitano gradivo. To znači da je još prije samog čitanja sadržaj potrebno „preletjeti“, odn., pregledati, kako bi se unaprijed upoznao s materijom.

3. 2. Učenje pomoću pisanih izvora

Učenje pomoću pisanih izvora postaje sve bolje i bolje. Korišteni pisani izvori moraju biti pregledni, detaljni, konkretno napisani, a posebnu pozornost potrebno je namijeniti jeziku koji ne smije biti stručno zahtjevan ali mora biti opremljen i slikovnim primjerima. Učenik mora znati kombinirati više izvora; pronaći ih, prikupiti, napisati ono važno te uspoređivati napisano.[2]

3. 3. Učenje slušanjem

Ovo je jedna od onih strategija učenja pomoću kojih učenici mogu brzo postići željeni cilj i jedan je od najvažnijih načina stjecanja znanja. Kako među metodama još uvijek prevladava interpretacija ili predavanje, svakako je vrlo važno da učitelj bude taj koji potiče učinkovito slušanje. Za dobrog slušatelja tipično je da pažljivo sluša, slijedi usmene upute, povezuje pojedine sadržaje i postavlja pitanja.

3. 4. Organizacijske strategije

Među njih možemo uvrstiti izradu bilješki koje su važan izvor informacija i koje učeniku omogućuju da se u bilo kojem trenutku posavjetuje tim informacijama. Kada želimo sažeti određeni sadržaj, uključujemo samo kratko opisane ključne ideje, pojmove ili rečenice potrebne za razumijevanje same cjeline. [3]Podcrtavanje i označavanje metoda je podcrtavanje metode koja može biti jako neuspješna ako nismo upoznati s cijelom materijom i ako je automatski podcrtavamo. Zato je važno dosljedno koristiti metode. Pojmovne mreže prikazuju odnose među ključnim pojmovima, a ti odnosi su na odgovarajući način označeni različitim izrazima kao što su: obuhvaća, prouzročava, povezuje se, temelje se. Upotreba mislenih uzoraka ima brojne prednosti i nedostatke. Prednosti su one da štedimo vrijeme i prostor, riječi su i vizualno predstavljene, potrebno nam je manje vremena za ponavljanje, koristimo se svojom kreativnošću i maštom. Nedostaci misaonih obrazaca su u tome da njihova učinkovitost smanjuje pretjerivanje ili pojednostavljivanje, a na kraju, ali ne i najmanje važno, osoba koja stvara misaoni obrazac može previše pažnje posvetiti esteticima. [3]Učitelji i školska savjetodavna služba, koja učenike najčešće podučava o strategijama učenja, treba nastojati naučiti učenike kako iste strategije koristiti u konkretnim slučajevima. Međutim, kada ih koriste, moraju paziti na pravilan odabir i koordinaciju između već razvijenih i novih strategija učenja, kako bi se izbjegli mogući problemi i kako bi se smanjila mogućnosti neuspjeha.

4. Zaključak

Razumijevanje i upotreba strategija učenja vrlo je važna za uspješno učenje. Percepcije učenja određuju koliko ćemo se uspješno uhvatiti u koštac s učenjem, a poznavanje strategija učenja može samo olakšati i pomoći u razvoju najboljih načina samostalnog učenja. Zadatak učitelja nije samo u prijenosu određenog znanja na učenike nego i u savjetovanju i usmjeravanju učenika prema samostalnom učenju. Pritom, potrebno je uzeti u obzir i različite stilove učenja s kojima učenici ulaze u sam proces učenja i ponuditi im nove informacije na nekoliko različitih načina. Procesi promjene pristupa učenju, strategija i stilova učenja dugotrajni su i zahtjevni, pa neki učitelji zanemaruju ovo područje i fokusiraju se samo na intervenciju, provjeru i konsolidaciju nastavnog materijala. Sve više i više učitelja, već tijekom same nastave i produžne nastave, želi se upoznati i trudi se upoznavati se s različitim strategijama učenja. Učitelji moraju biti svjesni da učenicima nije dovoljno samo pokazati određene strategije učenja, već ih trebamo upoznati s učenicima na konkretnim primjerima i reći im kada, zašto i kako ih koristiti. Ključno je da učitelji i svi stručnjaci u obrazovnom procesu budu svjesni važnosti korištenja strategija učenja jer učenici, različitim strategijama učenja mogu bolje učiti i sudjelovati u nastavnim procesima. Važno je da učitelji pružaju potrebnu podršku u učenju i da im pomognu u pronalaženju najprikladnijeg načina učenja, u skladu s njihovim psihofizičkim sposobnostima, razvijanju navika učenja i stvaranju pozitivnog stava prema učenju. Time bi učenike pripremili na samoobrazovanje i na cjeloživotno učenje što je također jedan od ciljeva današnje škole.

5. Literatura

1. [1] Ažman, T. (2012). Kompetenca učenje učenja. Ljubljana: Ministrstvo RS za izobraževanje, znanost, kulturo in šport.
https://arhiv.acs.si/ucna_gradiva/UZU_MI-Kompetenca_ucenje_ucenja-Azman-april.pdf.
2. [2] Marentič Požarnik, B. (2000). Psihologija učenja in pouka. Ljubljana: Državna založba Slovenije.
3. [3] Srnko, K. (2007). Učenje učenja: diplomsko delo. Ljubljana: Filozofska fakulteta, oddelek za pedagogiko in andragogiko.